List 9. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 28. februarija 1872.

Obseg: Oklic o brezplačni podelitvi panjev iz državne podpore kranjskim ljudskim učiteljem in manj premožnim čbelorejcem kmetiškega stanú. — Oklic, kako se bode letos po deželi dalo državne podpore seme svilnih črvičev, murbovo drevje in pa seme pravega ruskega lanú. — Ogenj v gozdu. (Konec.) — Potopisni listi slovenskega učitelja svojemu pobratimu. — Kaj je prestopno leto? in kako se je to stvarilo? — Poročilo o VII. občnem zboru slovenske Matice 15. februarija 1872. — — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Oklic

o brezplačni podelitvi panjev iz državne podpore kranjskim ljudskim učiteljem in manj premožnim čbelorejcem kmetiškega stanú.

Iz denarne podpore, ktero je c. kr. ministerstvo kmetijstva dalo družbi kmetijski za povzdigo kranjskega čbelarstva, se bosta od vsacega onih dveh panjev, ktera je dotična komisija novembra meseca l. l. za našo čbelerejo za najbolja spoznala, po en panj podaril takim učiteljem kranjskih ljudskih šol, kteri se s čbelorejo pečajo in jo v šoli učijo.

Ako bi se pa učiteljev ne oglasilo dosti, bosta se dala po dva taka panjova tudi manj premožnim čbelorejcem kmetom.

Učitelji, ki dobodo panjova, pa dobodo vrh tega še za vsak panj po dva goldinarja denarne podpore, da si kupijo čbel, al te 4 gold. dobijo le po tem, ko so se izpričali, da so panjova res z rojema oskrbeli.

To se daje na znanje s tem pristavkom, da se učitelji na deželi, ki želijo dobiti panjev in denarne nagrade, obrnejo do 20. sušca t. l. na podpisani centralni odbor s pismom, ktero mora potrjeno biti od okrajnega šolskega sveta in od županstva dotičnega kraja o tem, da so res čbelorejci in učeniki čbelarstva v šoli.

Kmetje čbelorejci, ki so manj premožni in želé panjova dobiti, če jih bode kaj ostalo po razdelitvi med učitelje, pa morajo v svoji pismeni prošnji izkazati, po koliko panjev da navadno špogajo in kako dolgo se s čbelarstvom že pečajo. To pismo morata potrditi gospod fajmošter in župan.

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 20. svečana 1872.

Oklic,

kako se bode letos po deželi dalo iz državne podpore seme svilnih črvičev, murbovo drevje in pa seme pravega ruskega lanú.

Seme svilnih (židnih) črvičev rumenih Friulskih in pa seme pravih Japaneških se bode dalo za tretji del cene, po kteri je družba kmetijska ga kupila, to je, eno unčo Friulskega ali pa en kartón Japaneškega po 2 gold. 75 kr.

Tudi murbe mnogovrstne velikosti se bodo dale za tretjino cene.

Učitelji ljudskih šol kranjskih, ki šolsko mladež podučujejo v sviloreji (židoreji), dobijo $^1/_4$ unče ali $^1/_4$ kartóna in pa nekoliko murb zastonj.

Pravi (izvirno) Rigajski lan se prodaja mernik po 5 gold.

Kdor tedaj tega ali unega kaj želí, naj se kmalu, zadnji čas pa do konca sušca meseca ali s pismom ali z besedo oglasi v pisarnici družbe kmetijske v Ljubljani (nad Bregom v Salendrovih ulicah).

Centralni odbor c. k. družbe kmetijske
v Ljubljani 25. svečana 1872.

Ogenj v gozdu.

(Konec)

Sredstva, kterih je treba se poslužití, da se ognji ne napravijo, in se dalje ne razprostirajo, so:

1. Da se po gozdnem vodstvu naredbe vpeljajo;
2. da se gozdi s presekami v manje oddelke razdelé;
3. da se tisti, ki požigalca dobí, dobro plača;
4. da gozdni čuvaji pri suhem vremenu marljivo gozde obiskujejo in ljudí svaré.

Če vendar ogenj nastane, poslužímo se teh pripomočkov za odvrnitev:

1. Ogenj v posameznih votlih drevesih ustaviti, je že dosti, luknjo, kjer je ogenj v drevo prišel, s šaro zamašiti. Ogenj koj vgasne, in drevo je še dolgo dobro. Če ima drevo od zgorej luknje, se ne pogasi, če spodnjo luknjo zamašimo. V tem primerljeji moramo tako drevo posekati, luknje potem zamašiti ali pa z vodo politi, da se ogenj zaduší.

2. Če nastane ogenj v listji, mahu ali vresji, moramo ga z zelenimi vejami otepati, da ga pogasimo. Populimo 2—3 korake široko ves mah, odstranimo listje blizo ognja in ne bode se mogel dalje razprostirati. Pokličimo sosedne vasí, drvarje, oglarje in vse druge ljudí, ki jih moramo v naglem sklicati s plat zvoná ali s hitrimi ljudmí, da pridejo na pomoč s sekirami, lopatami in grabljami. Do tega pa ogenj otepajmo, listje in mah odpravljajmo, da se ne bode razširjal. Ko pridejo ljudje, postavimo jih v vrsto; eni naj otepljejo, drugi plaze delajo. Ko je plaz korak širok, se že ogenj ne razprostira, more se pa še širokeji narediti. Ne delajmo pa, kar eni svetujejo rova okoli pogorišča. Delo trpi predolgo in naglo narejeni plazi so ravno tako zdatni. Samo tistikrat se mora rov narediti, če zemlja gorí, kar se v krajih, kjer je zemlja šotna, more zgoditi. Tak ogenj se pa tudi ne razširja naglo, zato se

lahko rovi naredé, če smo poprej s plazi ogenj ustavljali, da ne more naglo prestopiti krajev, kjer ima rov biti.

3. Če se je ogenj jel drevesnih vrhov prijemati in tudi ondi dalje razširjati, mora se razun popred naštetega tudi gledati, da se zgoraj ustavi. Naredimo preseko in sicer toliko od ognja, da moramo do tistega časa, predno ogenj do nas pride, končati. Vsa drevesa pa, ki jih posekamo, morajo v ogenj pasti. Gozdar pri taki nesreči ne sme sam gasiti, ampak skrbeti za to, da se potrebne pomočí dobé in naredé, da ogenj pogasé.

Pri ognji je taka vročina in se tako kadí, da ljudém ni mogoče na 100 korakov se ognju približati. Da se takim ognjem težko zapreka naredí, je res, vendar imajo te pripomočke:

Več sto, v hudi sili tisoč korakov od ognja, postavimo na strani, kamor se ogenj razširja, vrsto ljudí, in ti naj požigajo mah, travo itd., da veliki ogenj, ki do teh krajev pride, dalje ne more, to imenujemo „mali ogenj“.

Mali ogenj, če ga dosti ljudí opravlja, je tako koristen, da se ondi vselej veliki ogenj ustavi, če je le za palico na široko požgano bilo, predno je veliki ogenj do tje prišel. To delo imenujemo „nasprotni ogenj“ delati, ki je sam v stanu, veliki požar ustaviti.

Znano je pa, da se ves les spridi, ki ima kožo osmojeno, zato moramo take oddelke, ki so bile iz mlade šilovine, tikoma zemlje posekati, da potem iz korenin in robov poženejo. Kjer se pa to ne more zgoditi, moramo po umetni setvi ali sadbi gozd zarediti.

Ne bodimo pa prenagli pri boru in hrastu ali drugem starejem drevji. Takim osmojenje, če se je ogenj naglo razširjal, ne škoduje in pogostoma tako drevje k natornemu pomlajenju pomaga. Če je koža od spodaj gori do biline sežgana, tudi stareje drevje drugo leto odmrje; potem pa druzega ne kaže, kakor sežgani les, posebno, če je šilovina posekati, hitro iz gozda odpraviti, da se lubadni kukec ne pomnoži. Poiščímo pa še vendar, če je sočna koža zbog ognja rumena postala. Če je to, vsa drevesa gotovo poginejo. Če je pa sočna koža še bela, tedaj se ne prenaglimo, ker smemo upati, da drevje ne bode poginilo.

Potopisni listi
slovenskega učitelja svojemu pobratimu.

II. pismo.

V lični Tavčarjevi gostilnici v Ljubljani, dragi prijatelj! bival sem v duhu, ko sem se poslovil v 1. pismu od Tebe. Pospremljaj me zdaj blagovoljno dalje. Ko pribrlizga „lukamatija“ od Trsta, pripelje nam še nekoliko tovaršev-učiteljev; med le-temi celó tudi 3 čvrste sobrate iz daljne Črnogore. Opravljeni v krasni narodski opravi, z hanžarom in samokresi za pasom, bili so ti možaki pri izstopu iz vagonov predmet občega občudovanja; obnašali so se pa tudi res tako ponosito, da se je bilo kar čuditi. — Kmalu pozvoní zvonec na odhod in vsem nam učiteljem zbranim v enem vagonu pretekel je čas v živahnih razgovorih tako hitro, da zdajci smo bili na postaji Zidanega mosta. Nadjal sem se najti tukaj mnogo znancev in sobratov iz Štirskega, — a zmotil sem se. Pravilo se je sicer poprej o velikem številu štirskih učenikov, ki hočejo popotvati v Zagreb; al za obljubljeni broj videlo se mi jih je vse premalo. Ne vem, je li pihal po onih krajih potovanju kak nasprotni veter ali kaj! Vrli črnogorski učitelji, čuvši naš jezik, so se nam prijazni približali, mi pa, se ve da, smo jako prijazno odzdravili njihov pozdrav; prav lahko smo se razumeli v jeziku. Bil je eden med njimi šolski ravnatelj iz Cetinja ter nadzornik vseh črnogorskih učilnic; on je govoril dobro tudi nemški. Drugi izmed njih je bil že v Petrogradu. Plemenite črte njegovega obraza razodevale so moža odličnega stanú. Pravili so nam med drugim, da so prišli iz Kotora po parniku v Trst in da popotujejo skoz in skoz na državne stroške; vozili so se tudi po železnici v vagonih 2. reda in povsod kazali, da Črnogora materijalno nikakor ne zanemarja učiteljev svojih. In v naši neprilično omikani Avstriji? Stavil sem tù le en vprašaj, pa načečkati jih bi bil smel deset. In zakaj tudi ne? Niso li ravnokar odsvetovali očimi učiteljstva svetlemu vladarju, naj nikar ne potrdi postave, ktero je kranjski deželni zbor nasvetoval v prid stradajočih učenikov? Pa kaj se brigajo dobro plačani visoki gospodje na Dunaji za lačne učitelje — trpine! Al dosti o tem! — Naj omenim še neke druge osobe, na ktero sem bil po naključji zadel na Zidanem mostu. Postavni gospod v dolgi rujavi meniški hali sprehajal se je po železnični lopi gori in doli, čakaje na odhod Dunajskega vlaka. In zdajci spoznam v njem nekdanjega součenca iz prve latinske šole, sedaj samostanskega prednika v K. Prijateljsko se pozdraviva. — Kako res čudno se razkropijo bivši součenci po raznih stanovih ter razidejo se na vse vetrove sveta. Golo naključje nektere zopet združi čez leta in leta.

Naj tu še omenim to, da „Zidani most“ nosi svoje imé opravičeno, kajti zidani most ne prestavi tù le tirú železnice čez Savino, temuč tudi staro cesto, ki pride od Celja doli, ter pelje naprej proti Loki, Sevnici itd. Blagi prijatel Slovencev, slavnoznani nadvojvoda Ivan, ki je tudi našim „Novicam“ pomagal na dan pod tadanjim velikim policistom Sedelnickim, gotovo je za te kraje veliko storil, kajti hvaležna Štajarska postavila mu je ob kraji starega zidanega mosta iz rude vliti kip, nad kterim se vzdiguje kapelici enaka lopa. Čakaje na odhod hrvaškega vlaka smo memogredé tudi mi učitelji obstopili mično lopico, ter navdušeno pozdravili kip nepozabljivega prijatla naših slovenskih pokrajin.

Ko nas po dolgem postanku na Zidanem mostu zopet v vozove potaknejo, bilo se je napolnilo že več vagonov s samim učiteljstvom. Med gromovitim petjem narodnih slovenskih melodij se hlapon spustí v tek proti doljnim krajem. Prvo, kar se nam je pokazalo, bile so prijazne Rateče, ki stojijo kaj prijetno pod strmo goro unkraj Save na kranjski strani. Stara grajska razvalina nad trgom memopotujočim pomenljivo kliče: „vse mine!“ — Kmalu naprej od Rateč se nad obrežjem Save ponosno vzdiga lepa grajščina Novidvor dobroznanega ekonoma pl. Gutmansthal-a. Koj zatem smo se peljali memo prijazne štajarske Loke. In tako je šlo ven in ven naprej; človek ni vedel, ali bi bil pregledoval prijetno štajarsko stran, po kteri smo se vozili, ali pa mikavni kranjski svet unkraj Save z njegovimi lepimi cerkvami, gradovi, vasmi itd.; kmalu zavozimo v kolodvor Sevniški. Tukaj smo dobili zopet nekoliko znancev; eni so nas prišli le pozdravit, izgovarjaje se s konecletnimi preskušnjami, da ne morejo z nami, drugi pa so veselih obrazov skorakali k nam v vozove. Vbrano petje pozdravilo je glas kondukterjeve trobentice, ki je velela: „naprej!“ Tudi Sevnica — kaj prijazen trg z novo bizantinsko cerkvijo, nadvladana od ponosnega grada nad trgom — morala je imeti o času železnocestnega stavljenja svoje očime, sicer bili bi kolodvor malo bliže trgu primaknili. Gotovo so morali biti tadaj kaki „fiakarji“ mogočni možje, da se je toliko skrbelo za prid njihovih žepov.

In tako Ti za danes „na zdravje!“ kličem.

Zvesti Tvoj

Josip L. Železodolski.

Znanstvene stvari.

Kaj je prestopno leto? in kako se je to stvarilo?

Iz L. na Goriškem je došlo „Novicam“ sledeče vprašanje:

„Povejte mi drage „Novice“, ker „Pratika“ letošnje leto imenuje prestopno leto in ravno ta mesec (svečan), ki zdaj teče, ima 29 dni, tedaj en dan več kot lani, zakaj to in od kod to, da vsak svečan nima 28 dni? Ko sem jez v ljudsko šolo hodil, so nam le nemščino vbijali v glavo, namesti da bi nas bili v maternem jeziku podučevali v takih in druzih enakih rečéh, ki jih tudi kmet vedeti mora, da ne ostane božji volek vse svoje žive dni“.

Radi damo na to vprašanje odgovor in to tem več, ker utegne še dokaj druzih naših rojakov biti, ki so v istih okoliščinah v nekdanjih ljudskih šolah hlače trgali.

Ko je Bog svet vstvaril, vstvaril je tudi čas; al takrat človeštvo ni vedelo za to, kaj je leto, kaj pol leta, kaj mesec, kaj teden itd. Kmalu pa so ljudstva čutila potrebo, čas deliti v krajše in dalje dôbe. Prva pomoč za to je nevednim ljudém bila luna, pri kteri so videli, da je je enkrat le en krajec, zdaj pol, zdaj cela krogla. Te premene lunine so kmalu zapazili in prvo je bilo, da po luni (mesecu) vpeljali so dôbo od 29 in 30 dni. Al kmalu so potem razvideli, da ponavljajoči se letni časi so še bolj pripravni, razvrstiti čas in opravila kmetijstva, lova itd., kakor pa premeni lune. Tako je postala delitev časa v leta, ki se niso ravnala po luni, ampak po solncu. Vendar je prejšnja delitev časa na mesece se tako vkorenila in se za delitev časa v krajse dôbe tako potrebna skazala, da je niso môgli lahko odstraniti, in tako so po solnčnem teku določeno leto razdelili v krajše dobe po luninem teku. Al kmalu so spet zapazili, da leto ni imelo enako števílo, na priliko, 12 luninih mesecev. Prisiljeni so bili tedaj razširjati in stisnovati letne čase, ter tù in tam popravljati, dokler ni bila zmešnjava velika in se potreba pokazala, siloma spet prememb vpeljati.

Te zgodovinske črtice se nam je potrebno zdelo omeniti, predno prestopimo na odgovor vprašanja, ki je stavljeno „Novicam“. Odgovor jasen nam daje slovenska stoletna naša pratika tako le:

Leto v splošnem pomenu je neki daljši odloček časa, ki okrog pride, rekel bi, okrog letí, in se mu menda ravno zato, ker letí, leto pravi. Vsako leto, če dni in nočí štejemo, pride v 12 mesecih ali v 52 tednih in enem dnevu, ali v 365 dneh okrog, in se navadno leto imenuje. Solnce pa potrebuje nekoliko več časa kot 365 dni, da svoj ték po naši dozdevi dopolni, prav za prav pa ga le zemlja potrebuje, da okrog solnca pride, in ta čas znaša 365 dni, 5 ur, 48 minut in 48 trenkov ali sekund. (Vsaka ura ima 60 minut, minuta pa 60 trenkov ali sekund.) Solnčno leto je tedaj 5 ur, 48 minut in 48 trenkov daljše, kakor je navadno leto, in ta razloček med navadnim in solnčnim letom v 4 letih znaša 23 ur, 15 minut in 12 trenkov, tedaj skoraj en cel dan, v 8 letih še enkrat toliko, v 400 letih 96 dni, 21 ur in 20 minut. Iz tega se razvidi, da se navadno leto toliko dalj od solnčnega odmikuje, kolikor več let preteče. Iz tega vzroka bi se lahko zgodilo, da bi po več preteklih letih v pratiki že poletje kazalo, ko bi po solncu še zimo imeli.

Ta razloček med navadnim in solnčnim letom so že stari spoznali, toraj so se mnozih pripomočkov poslužili, navadno leto po solnčnem vravnati. Julij Cezar, viši zapovedovalec v Rimu, učen mož in zeló prebrisane glave in srčen vojščak, je 47 let pred Kristusovim rojstvom pratiko zboljšal in popravil, ker je dva meseca brez imena med listopadom in grudnom v pratiko postavil; eden teh mesecev je imel 34, drugi pa 33 dni, in tako je tisto leto 14 mesecev dolgo bilo in spet po solnčnem vravnano. Da bi se pa sčasoma navadno leto od solnčnega spet ne ločilo, je Julij Cesar ukazal, vsako četrto leto med 23. in 24. svečanom en dan v pratiko vložiti ali vmes djati, da je tako vsako četrto leto 366 dni imelo namesti 365, in tako leto imenujemo prestopno. Te od Julija popravljene in zboljšane pratike, ki se je po njem Julijeva pratika imenovala, so se tudi vsi kristijani v Evropi do leta 1585. po Kristusovem rojstvu posluževali.

(Konec prihodnjič.)

Poročilo
o VII. občnem zboru slovenske Matice
15. februarija 1872.

(Dalje.)

III. O pisateljih oziroma knjigah.

Rodoljubni pisatelji so tudi to leto bili jako marljivi, kajti nakupičili so toliko slovstvenega blagá, da društvena blagajnica z novci, kolikor jih je smela potrošiti, ni mogla vsega spraviti na svetlo. Naj njihova dela objavim slavnemu zboru:

a) Gosp. Janez Zajec, gimnaz. profesor v Novem mestu, je prevodil Schoedlerjevo mineralogijo in geognozijo; tiskane je $10^1/_2$ pôle,

b) V „Letopis“ za 1871. leto, ki je razdeljen na tri dele in obsega $32^1/_2$ pôle, so pisali

I. del: Poročajoči tajnik „životopis Mat. Debeljaka in Ant. Kosa“, potem „poročilo o odborovem delovanji z imenikoma“;

II. del: znanstvene razprave: J. Parapat „o turških bojih v XV. in XVI. veku; Davorin Trstenjak „raziskavanja na polji staroslovenske zgodovine in mythologije“; L. Gorenec „ciganije v Angleškej“; Dr. Maks Samec „črtica o vplivu podnebja na človeški organizem in razvitje njegovih bolezni“ — in „spektralno analizo“; Andrejčkov Jože — Gomiljšak „nekaj iz ruske zgodovine.

II. del: lepoznanske spise: L. Gorenec „Adamante“; A. Jeglič „pisma o vedah in umetnijah“; A. Podgorjanski „Pesni“; Luijiza Pesjak-ova „Moja zvezdica“ — in „pesni“; Andrejčkov Jože — Gomiljšak „Mačeha in pastorka“; dr. E. H. Costa „bibliografijo slovensko od meseca novembra 1870. leta do konec 1871. leta“.

c) Mat. Cigale je preskrbel imenje za III. snopič slovenskega atlanta (Afrika, Avstralija in evropska Rusija), kterega konec tega meseca dovrší Ferd. Köke na Dunaji. Gosp. Cigale je dalje pričel sloveniti imenje za IV. snopič.

Omenjeni dve knjigi, ki obsezate 43 tiskanih pôl in se ravno razpošiljate, s „Koseskijevimi deli“ s 43 polami, ki jih udje že imajo v rokah, in III. snopič slovenskega atlanta, ki se razpošlje konec meseca marcija t. l. — to so roji, ki jih Matica svojim udom dá za 1871. l.

d) Iv. Tušek je poslovenil Pokornijevo „rastlinstvo“ s 350 podobami.

e) Fr. Erjavec pa Pokornijevo „živalstvo“ s podobami.

Obé te knjigi namenjeni za naše srednje šole in s svojimi prezalimi podobami gotovo všeč vsem društvenikom, se v Pragi pridno tiskajo ter se dovršite do konca meseca marcija t. l., in koj potem razpošljete s III. snopičem atlanta vred.

*

Ker se te dve knjigi že rabite v kranjskih srednjih šolah, zato se je poskrbelo, da učenci v roke dobé njune posamesne natisnjene pole.

Stroški za obé te knjigi bodo znašali okoli 4000 gld.

Posledica teh visokih stroškov pa bode ta, da Matica za 1872. leto ne bode mogla nič druzega dati na svetlo, ako jej ne dojde mnogo zaostalih letnih doneskov ali ako jej ne pristopi mnogo novih udov.

Pri vsem tem je odbor vendar naročil IV. snopič slovenskega atlanta s tremi zemljevidi (Nemčijo, Italijo in evropsko Turčijo), ker se mu neobhodnje potrebno zdi, da se kmalu dopolni atlant. To pa je bilo mogoče, da se je poprijel gosp. Ferd. Köke jeve ponudbe, vsled ktere se imenovani snopič sicer dovrší 1872. leta, a Köke-ju plača še le 1873. leta.

Kje pa ostane poročilo in imenik za 1872. l., ki ju Matica po pravilih ima podati svojim društvenikom? — Kje je „Letopis“ za znanstvene in zabavne spise?

Temu vprašanju bodi kratki odgovor ta-le:

Odbor bode skušal tudi to spraviti na dan, ker se za trdno nadja, da Matični blagajnici dojde mnogo zaostale letnine in da pristopi mnogo novih udov; kajti kakor je bilo že mimogredé omenjeno, mnogo je še rodoljubov, kterih pogreša letošnji imenik. —

Odbor bi rad še kaj več storil; on bi za 1872. l. rad na svetlo spravil IV. snopič Schoedlerjeve knjige, za kteri mu je g. Tušek že izročil dovršen rokopis; rad bi dovršil „Slovenski Štajer“, kterega imata iziti še dva snopiča, ako mu dojdejo dotični rokopisi; rad bi družbenikom vstregel s kterim snopičem Stanko Vrazove zapuščine, ktero v red deva gosp. dr. Gr. Krek. Tudi Majciger-Šumanovega „narodopisa slovanskega“ nam je v rokopisu došel I. oddelek. — Odbor je sprejel g. Iv. Tuškovo ponudbo, češ, da Matici spiše 6 knjig o človeških delih.

Vse to dovolj jasno priča marljivost naših pisateljev, kteri so Matici v preteklem letu pomagali, da se je popela na isto stopinjo, da ima rokopisov na izbiro.

IV. Delovanje odbora in poverjenikov.

Po VI. občnem zboru je odbor imel pet skupščin, in sicer: a) XIX. 1. decembra 1870. l.; b) XX. 9. februarija 1871. l.; c) XXI. 31. maja 1871. l.; d) XXII. 31. avgusta 1871. l.; in e) XXIII. 2. novembra 1871. l.

Ker so odborove obravnave obširno popisane v poročilu, ktero je privezano „Letopisu“, zato mislim, da mi ni treba obširnejše govoriti o njih.

Vendar pa ne bode odveč, omeniti nekterih stvarí, in sicer naslednjih:

a) V djansko zvezo književne vzajemnosti je Matica stopila s „slovansko Matico“, ki se je vstanovila v Pilznu.

b) Odbor je gotovo društvenikom ustregel s tem, da je tudi preteklo leto mnogim knjižnicam, društvom in učencem podaril nekoliko matičnih knjig, in sicer:

1. idrijskim nedeljskim učencem;
2. „Vendiji“, slovstvenemu društvu jugoslovanskih tehnikov Gradcu;
3. Prečastitemu mil. škofu Ignaciju Mraku in velezaslužnemu misijonarju Fr. Pircu za Slovence v severni Ameriki bivajoče;
4. političnemu društvu „Napreju“ v Šmariji na Štajarskem;
5. národni bukvarnici v Idriji;
6. šolski bukvarnici na Planino v ipavski dolini;
7. bralnemu društvu v Mali nedelji;
8. knjižnicam kranjskih ljudskih šol 200 odtiskov knjige „Štirje letni časi“ s sklepom, da se ista knjiga hoče po primeri darovati tudi šolam druzih slovenskih dežel, ako se deželni ali okrajni šolski sveti oglasé za-njo;
9. okrajnima učiteljskima knjižnicama v Kozjem in Brežicah;
10. katoliško-političnemu društvu v Globokem pri Brežicah;
11. ubogim realnim učencem v Ljubljani in revnim gimnazijalnim dijakom v Kranji;
12. prečastitemu škofu F. Paškalu Vuičiću, apostol. namestniku v Bosni;
13. slavni nadsodniji graški za vjetnike v slovenskih deželah;
14. čitalnici v Ribnici.

c) Matica se je s svojimi knjigami in zemljovidi vdeležila izložbe prve obče hrvatske učiteljske skupščine ter je od centralnega odbora prejela „priznanico“, ktera se je v okviru obesila v Matične sobe.

(Dalje prihodnjič.)

Dopisi.

Čubar na Hrvaškem 20. svečana. ACL. — Bralci „Novic“ že vedó, da kakor pri vas na Slovenskem gospodariti hoče votli nemškutar, isto tako kod nas, če ne še huje, oholi magjaron. Čudno je, da je tako „narobe svet“ in da v Čislajtaniji kakor v Translajtaniji ni nikogar, ki bi predrugačil, kar je narobe na svetu. Naj vam v dokaz tega tudi to povem, da v Čubru letos o pustu nismo imeli nobene narodne veselice; mi, rodoljubi, nismo tedaj nič znali od pusta. Maškarali so se samo magjaronski činovniki in njihovi prijatli, navdani magjaronskega duha. Od naše županije Ričke pozvani smo bili vsi občinski sudci, od vsake občine en zastopnik, od naroda voljen. Pri skupščini govorilo se je mnogo; no, vendar upamo, da ne bodo zastonj naše besede.

V Gorici 23. febr. —x+y. — Kedar gré meščan med znance in prijatle na kmete, prvo, po čemur ga poprašavajo, je: kaj je kaj novega v mestu? In res, kdor ktero mesto pozná, mika ga vse, kar se tam godí, tem več, če gré za vprašanja, kakoršna dandanes svet pretresajo, — za vprašanja, kterih odbojni učinek se razodeva v najskrajniših kotih držav in dežel, v kterih so na dnevnem redu. V 5. štev. „Novic“ sem razložil, kaj in kako se je godilo pred novim letom sè svetopisemskimi podobami v tukajšnjih mestnih ljudskih šolah. Danes naj povem nekaj druzega oni dogodbi sorodnega, kar se je pripetilo po novem letu. Prve dni tekočega leta so imele opraviti nova voditeljica in učiteljice mestne dekliške šole v postavi zapovedano prisego vpričo mestnega župana, kot prvosednika mestno-okrajnega šolskega svèta. Potem ko je bil nek uradnik postavno formulo prebral in so jo učiteljice za njim porekale, pristavile ste dve izmed njih po besedah: „Tako mi Bog pomagaj“, še te-le besede: „salvo i diritti della Chiesa“ (to je ..... pa da ostanejo obvarovane cerkvi njene pravice). Gospod župan je te dve učiteljici precej ostro zavrnil in podučil in na zadnje ste molčé prisego podpisale, kakor vse druge. To je izvedel „Isonzo“ in zdajci raztrobil, ker se mu je zdelo, da je voda na njegov mlin. V eni naslednjih sej mestnega starešinstva je nekdo župana zarad te zadeve interpeliral in župan jo je pojasnil. Al nekteri niso bili zadovoljni z njegovim pojasnilom in so le naprej rili, in to iz dveh vzrokov, kakor se kaže. Hoteli so pozvedeti, kdo je bil učiteljici nastavil, da ste s pridržkom prisegle in pa župana v zadrego zaplesti, češ, da ni bilo vse tako, kakor je on v mestnem zboru povedal. Sosebno pa jim je šlo menda za to, ali je ukazal uči-

teljicama, formulo brez pridržka ponoviti. Ne vem, po kterih potih je prišlo do tega, da je bila naročena preiskava o tej stvari mestno-okrajnemu šolskemu nadzorniku. Potem ko se je reč na podlagi vseh zadevnih spisov pri kompetentni oblasti obravnala, došlo je županu povelje, naj omenjeni učiteljici še enkrat v prisego vzame. Al župan se brani, to storiti — kakor slišim. Brani se, pravijo, ker ima prisego vsled tega, da ste učiteljici postavno formulo podpisali in vsled vseh poznejih pojasnil, ki se iz uradnih spisov podajajo, za postavno in veljavno, to je, v smislu onih učiteljic storjeno; brani se pa brž ko ne tudi zarad tega, ker čuti, da je sulica prav za prav proti njemu obrnjena. On misli toraj poslati to zadevo ministerstvu na razsodbo. Radovedni smo, kako se štrena konečno razmota. — To je tedaj zopet en prizorček iz naših domačih mizerij. Da ni brez principielne važnosti, je očitno. — Kaj pa imajo sicer še mestni starešine z županom? V odgovor temu vprašanju bi moral spisati celo knjigo; ker pa knjige pisati nočem, naj stisnem vse, kar imam reči, v ta le stavek. Naš župan pl. Claricini (bivši c. k. okrožno-sodnijski svetovalec) je skoz in skoz poštenjak; postal je župan po sili okolnosti, vsled borbe med strankami v starešinstvu, kterih voditelji niso mogli doseči večine glasov za županstvo; imajo ga za poloklerikalca. S tem je vse rečeno; nemogoče je skoraj, da bi bil težavnim okolnostim kos. — Več o homatijah v našem mestnem starešinstvu in mestu o drugi priliki.

V Rojanu. *(Čitalnica naša)* napravi v spomin slavnega Simona Jenka „besedo“ v nedeljo 10. marca. Dramatični odsek bo predstavljal igro „Bob iz Kranja“. Vljudno se vabijo vsi častiti udje, neudje, povabljeni s listki in po udih vpeljani plačajo vstopnino.

Iz Postojne 23. sveč. *(Hranilnica notranjska; železnica v naši jami.)* Pretekli pondeljek, to je, 19. svečana, je za Notranjsko pomenljivi dan. Zbralo se je namreč omenjeni dan v Postojni mnogo rodoljubov iz Notranjskega, in tudi iz druzih krajev v posvetovanje za napravo hranilnice za Notranjsko v Postojni. Pa tudi dogovorile so se poglavitne reči v tej zadevi, in zagotovilo se je potrebno posebno poroštvo; izvolil se je vrh tega tudi odsek z nalogo, naj pravila vredi, po odobrenju njihovem privoljenje od vlade za napravo hranilnice preskrbi in potem skliče občni zbor, da ustanovi zastop, ravnateljstvo in vse drugo, kar je za daljno ravnanje potrebno. Bog daj srečo k ovemu, za narod naš neizrekljivo koristnemu početju!*) — Druga posebna pomenljivost preteklega pondeljka je pa začetek izdelovanja železnice v postojnski jami. Ona bo polajšala pot premožnejšim obiskovalcem slovečih podzemeljskih tukajšnih votlin. Se vé da s hlaponi se ne bo po jami vozilo, ampak z ročnimi pripravnimi voziči, kajti iz hlapona kipeči dim bi kmalu vkadil sprelepe kapnike, ki kinčajo podzemeljski tukajšnji svet, kteri vabi le-sem mnogo občudovalcev iz bližnjih in daljnih krajev, da! celó iz tujih držav, posebno binkošni pondeljek v zmirom večem številu od leta do leta. Železnica podzemeljska privabi nam pa gotovo še več gostov, ki novcev prinesó našemu kraju.

Črnomelj 24. sveč. — Tem bolj si nasprotna stranka na nas pritiskati prizadeva, tem bolj se izbujamo iz mnogoletnega spanja. Sosed se sosedu bliža in prijatelstvo se vtemeljuje, pripoznavši, da samo v edinosti in slogi je napredek mogoč, posebno v našem kraji, kjer se še od nobene strani celó nič storilo ni, akoravno so naši kraji, kakor nas zgodovina uči, tolikanj prestati imeli, posebno ob časih turških napadov. Nočem danes naštevati potrebščin naših; naj omenim le to, da o našim zapuščenim in od sveta ločenim krajem krvavo potrebni železnici še danes ni sledú ne tirú! — Po končanih zadnjih volitvah smo drug proti drugemu tako priljudni postali, da je veselje. Temu živ dokaz so bili prijazni shodi pretekli pust v čitalnici naši. Hvala vsem, ki so nam grenke ure življenja vsaj za kratke ure zabiti dali in še posebno gospej in gospodični Kapeletovi in pa gospodoma Švajgerju in Endliherju. — Letošnje predpustne zabave so pa tudi korist imele, da so me krasotice naše poprosile, naj jim dramatičnih knjig oskrbim, ker hočejo z gledališkimi igrami na oder stopiti. Njih blagi namen je stradajočim bratom in sestricam na pomoč prihiteti. Jaz sem radosten obljubil to storiti, ako se bo le dalo. Ker je namen velike hvale vreden, bom jaz in vsi, kteri so mojega mnenja, na delo stopili. — Konečno, da méd ne bo brez pelina, naj še to povem, da so med mestnim zastopstvom jako velike zmešnjave. Na domači narodni strani jih stojí 10, na nasprotni pa 4, slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi nezmožni, ki pa so ljubljenci c. k. okrajnega glavarstva. Zavoljo pisarnice, ktero je odbor od župana Stoniča iz strašno nepripravne sobe v pripravno sobo Majerle-tovo prenesti sklenil, so se silovite reči godile, celó kazenske preiskave vpeljale, kterih je zdaj konec. Sl. c. kr. sodnija je razsodbo tako lepo razvila, da ni hudodelstva ni prestopka našla na nobeni strani. Pritožbe, ktere se imajo po politični poti rešiti, so deloma pri visoki c. k. vladi in deloma pri sl. deželnem odboru; kako bodo rešene, še ne vemo. Pomilovanja res vreden je naš gosp. Majerle, drugi svetovalec; on, pošten in najpremožnejši mož tukaj, je bil, čujte! po dveh žandarjih na ukaz c. k. poglavarstva tukajšnjega od gosposkine uradnije čez veliki trg v svojo hišo peljan, kakih tisoč korakov daleč, on v sredi, žandarja vsak na eni strani, komisar Merk in strežaji za njimi! Ljudje so le strmeli. Okoli Majerletove hiše bilo je ljudstva brezbrojno; tje je tudi glavar Tribuci primandral. Oj precartana „neue freie êra!“ vsaj si še hujša kakor turška pravica! Med turške se šteje gotovo še ta dogodba, da si je župan 2 ključa mestne blagajnice, ktera sta odbornikoma Šveigerju in Kolešu izročena bila, s silo osvojil, 3. ključ ima prvi svetovalec, majhen človeček pa velik germanizator na hrvaški meji — Virant.

Iz Črnomlja 25. sveč. *(Telegram „Novicam“.)* V Doblicah je danes popoldne pogorelo 11 hiš, mnogo poslopij, živeža za ljudí in živino. Škoda velika; krivi so nesrečne vžigalice. Nihče zavarovan; siromaštvo je že tako hudo, zdaj bode še huje.

Iz Krškega 24. sveč. *(„Tagblatt“; „pijana muha“; župan naš; milodarna beseda.)* V ljubljanskem „Tagblattu“ štev. 43. smo čitali dopis „Jungfernsprung bei Gurkfeld“. Dopisnik pita mene kakor dopisnika „Novicam“ in „Slov. Narodu“ z besedami „ungeschlachte Feder“, „unbefähigter Original-Correspondent“) in z enacimi naslovi, po šabloni Tagblattovski. Treba le, da našim bralcem popišem „Tagblattovega“ korespondenta, — sami bodo potem lahko sodili pezo njihovih besed. Ta človek, namesti da bi sedel v pisarni, sedí raji v krčmi in to že zelo navadno od poldesete ure zjutraj do poznega večera; tù vince srka po maslicah, pa se tudi hudega žganja ne bojí, čeravno ga je menda že večkrat na tla vrgel in ga pogostoma tako omami, da že v jutro svojih navadnih Lukuličnih besedí „das ist Gute, Gute“ komaj izreka, na večer pa še v veči „stadi“ najde. Gostilničarju in drugim je ta „pijana muha“ tudi v finančnem obziru prava nadloga. Ta človek je tudi veliko pripomogel v to, da se je tukaj prijaznost kalila,

*) Čast in hvala rodoljubom, ki so to jako važno stvar v svoje roke vzeli in bodo tako veliki dobrotniki Notranjcem! Vred.

a zdaj so že skoraj vsi spoznali, da je poštene ljudí le za orodje hotela imeti svojih umazanih namenov. In ta človek, kteremu žganje včasih ves vid vzame, je trdil, da podpisi za grof Hohenwartovo zaupnico, ki jih je tukajšnja narodna stranka nabirala, so bili večidel le podkrižani; to spet je le pijana laž, kajti najbolj izobraženi možje tukajšnjega okraja, vedoč, zakaj podpišejo, so jo podpisali. Dalje čveká ta oseba, da se tukaj bode podpisov za direktne volitve naglo dobilo na kupe; al zopet je to osebo v številkah prevaril vinski duh. Resnica je le to, da je tukajšnji župan poslal srenjskega strežaja v vojaški monduri in s sabljo podpisov nabirat; nekteri, mislé, da gré za kako občinsko reč, so podpisali; al kdo izmed njih vé, kaj so direktne volitve, tega ne bom tukaj preiskaval, ampak na našega župana le stavim interpelacijo to: Občinski mandat je že pred 2 letoma dotekel, kdaj se bo vam poljubilo nove volitve razpisati? Ali hočete, da se nas več pri deželnem odboru o vaši svojeglavnosti pritoži? — Pevsko društvo bode 17. dne prihodnjega meseca za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem „besedo" napravilo s petjem in tombolo; natančneje vam poroča odbor. Sobe za ta večer društvu prepuščata gosp. Gregorič in sopruga njegova brez plačila. Hvala njima za to prijaznost! Mestjan.

Iz Ljubljane. — „Novice" so nedavno svojim bralcem priobčile zaupnico grofu Hohenwarth-u, bivšemu ministru, ktero je na povod g. Jan. Lad. Črny-a, tukajšnjega načelnika „Slavije" podpisal skoro da ves narod slovenski. Na prošnjo g. Črny-a je g. dr. Costa to zaupnico poslal gospodu grofu v Sovodnje (Gmunden) v gornji Avstriji, kjer zdaj biva. Grof Hohenwarth, zahvalivši se v prijaznem dopisu g. Črny-u za milo mu spomenico, je dr. Costi poslal pismo na mnogo stran velevažno. Mislé, da ne žalimo ozirnosti proti grofu Hohenwarth-u, naznanjamo to pismo vsem onim, ki so podpisali zaupnico, živo prepričani, da jih bode jako razveselilo. Tako-le se glasí v slovenski prestavi:

„Blagorodni Gospod! Vrnivši se v Savodnje, kjer me delj časa ni bilo, prejel sem Vaše čestito pismo od 30. preteklega meseca, in ž njim poslano zaupnico, s ktero so me počastili Slovenci kranjski in sosednjih dežel. Že osebne razmere, v kterih sem s Kranjsko deželo po rodu in posestvu, tej zaupnici dajejo odlično mesto med mnogimi dokazi priznanja, ki so mi došli iz različnih dežel cesarstva; a vendar še ceno tega glasila mnogo povikšuje to, da so se, kakor mi objavlja Vaše pismo, te zaupnice s svojimi podpisi čisto prostovoljno vdeležili tisoči iz vseh stanov teh dežel. Ker ste Vi, blagorodni gospod, bili tako prijazni, da ste prevzeli trud poslati mi to zaupnico, zato dovolite tudi meni, da Vas nadležujem s prošnjo, da blagovolite posrednik biti tudi moji zahvali, kteri morem pristaviti le še to zagotovilo, da načelom, ktera sem zastopal s svojimi tovarši v ministerstvu, vedno zvest ostanem, in da trdne nade pričakujem nedaljnega trenutka, ko se zopet in popolnoma pokaže ničnost domišljenih vspehov, ki se morda dosežejo s centralizujočo silo, in na dan pride splošno spoznanje one resnice, da Avstrija more svojo starodavno moč in veličestvo doseči le s tem, da si zopet ustanovi slogo med svojimi samostojnimi deli in dalje zida na svojih starozgodovinskih podlagah. Ponavljaje Vam, blagorodni gospod, svojo zahvalo za Vaše poročilo izreka posebno svoje spoštovanje

Vam udani

Karol grof Hohenwarth l. r."

V Sovodnjah (Gmunden-u) 24. febr. 1872.

— (*Iz seje deželnega odbora 23. febr.*) V podporo stradajočih na Dolenskem in Notranjskem in sicer v Postojnskem, Planinskem, Kočevskem, Črnomaljskem, Novomeškem, Krškem in Litijskem okraji je deželni odbor dovolil 2000 gold. iz deželnega zaklada v ta namen, da se za to podporo nakupi žita in sadežev za seme. (V seji 27. dne je odbor vsled toplega vladnega popisa velike revščine v prizadetih krajih, ki blizo 2 tretjini kranjske dežele obsegajo, zanašaje se na to, da deželni zbor odobri milosrčnost odborovo, pridal še 2000 gold., tedaj skupaj daroval 4000 gold.). Po c. k. okrajnem glavarstvu v Litiji za 1872. l. sklenjene pogodbe zarad oskrbovanja gnanjcev s hrano na štacijah v Litiji in Zatičini, in zarad vožnje gnanjcev iz Litijske štacije so se potrdile, zarad vožnje gnanjcev iz Zatiške štacije pa se je sklenilo, da ima občina skrbeti za priprego proti povračilu za leto 1872. odločene postavne priprežnine. — Podobčini Palčje se je dovolila volitev novih gospodarjev s soseskinim premoženjem. — Poročilo o posvetovanji zarad prenaredbe občinske postave, ki je bilo 24. dne t. m., prinesó prihodnje „Novice", danes povemo le to, da vlada je poslala v ta posvèt gospoda vladna svetovalca Roth-a in viteza Höffern-a, po deželnem odboru povabljeni pa so iz dežele prišli c. kr. okrajni glavar Globočnik in gospodje župani: vitez Gariboldi, pl. Langer, Zelen, Levičnik, Vavken in Košir.

— (*Naznanilo.*) V oklicu od 19. dne t. m. smo naznanili, da se je v Ljubljani ustanovil „odbor za podporo stradajočih" v ta namen, da bi tem vspešneje milosrčne darove nabiral po vsem Slovenskem za naše v revščini zdihajoče rojake. Dotekli so nam v malo dneh obilni darovi od vseh strani in še več jih je bilo pričakovati. Al c. kr. deželna vlada, kterej smo 19. dne t. m. pismeno oznanili svoj namen, je z dopisom od 22. dne t. m., št. 13.9, odboru s pozivom na vis. ukaz od 14. sept. 1852. leta prepovedala vsako delovanje v gori omenjenem smislu. — Po tem ukazu je odbor prisiljen, ustaviti svoje komaj začeto delovanje. Srčno se zahvaljujemo vsem blagodušnim darovateljem za nam poslane darove, ktere smo izročili deželnemu odboru kranjskemu; vse rodoljube pa prosimo, naj se po tem neugodnem slučaji ne dadé zadržati, da vsak po svojih močéh prihiti na pomoč svojim revnim rojakom, kteri zeló potrebujejo zdatne podpore.

V Ljubljani 26. svečana 1872.

Dr. J. Bleiweis, predsednik. Dr. J. Vošnjak, tajnik.

— Iz tega naznanila vidijo naši bralci, da „domoljubi obračajo, vlada pa obrne". Odbor za podporo siromakov naših komaj rojen, moral se je kmalu v grob položiti — pokoren postavnim predpisom. Al vsak previden človek vé, da ta postava izvira še iz Bachovih časov, — iz časov absolutizma, in misli, da postava te dôbe ne smela bi več veljave imeti, ko nam „ustavoverci" v eno mer zagotovljajo, da Avstrija je „svobodna" država, ki je nima para, s hripavimi glasovi kričajoči! „Freiheit wie in Oesterreich!" Zares „frajost", da se Bog usmili, če se še zdruštvo siromakov usmiliti ne sme! — „Novice" pa so že sto in stokrat za pogorelce in druge reveže brez prepovedi nabirale darov, in tako se tudi zdaj obrnejo do dobrotnikov naših s toplo prošnjo, naj „Novicam" pošljejo darov prav obilo, ako jih drugam oddati ne vedó.

— (*Vprašanje.*) Ali gosp. vodja c. kr. više naše realke vé: koliko obrtniških učencev ob nedeljah obiskuje nauk o kemiji, in obkoré gosp. prof. Perger prihaja učit jih?

— (*Preskušnja babic v tukajšnji šoli*) po preteku zimskega tečaja, ki je slovenski, je bila 26. in 27. dne t. m. Podvrglo se je tej preskušnji 14 učenk: 12 Kranjic, 1 Štajarka in 1 Istrijanka. Kazale so skoraj vse, da so se dobro izurile v babiški umetnosti, in tudi letos

spet je bilo očitno, da je napredek v slovenskem tečaji boljši memo nemškega. Izpraševalci so bili vodja te učilnice c. kr. vladni svetovalec dr. vitez Andriolli, c. kr. profesor učilnice dr. Valenta in pa dr. Karol Bleiweis.

— (*Slovenska razreda tukajšnje gimnazije in realke*) v prvi polovici letošnjega šolskega leta sta se veliko bolja skazala kakor nemška; tega zanikati tudi nemški učitelji ne morejo.

— (*Deželni šolski svèt*) je v poslednji seji onih 4000 gold., ki jih je v podporo kranjskim učiteljskim pripravnikom in pripravnicam odločila vlada, razdelil tako, da je 34 pripravnikom dal po 50 do 100 gold., 22 pripravnicam pa po 50 gold. — Pritožbo mestnega odbora zoper sklep deželnega šolskega sveta, ki ga sili napraviti letos si pošteno šolsko poslopje, pisano skozi in skozi v „Tagblattovskem“ duhu, je šolski svèt sklenil dobro razjasneno poslati ministerstvu nauka.

— (*Čudna ministerska imenovanja!*) V Litijo ima za c. kr. začasnega okrajnega glavarja priti iz Celja tisti glasoviti Schönwetter, ki je unidan vradni slovenski dopis iz Ljubljane poslal v Zagreb prestavljat! Veseli se ga Kranja! Vi Celjani! pa se veselite onega glasovitega g. Franca, ki iz Dalmacije pride k vam! In naš c. k. okrajni komisar g. Arcon, dozdaj v službi pri tukajšnem c. kr. deželnem predsedstvu, izvrsten uradnik, kteremu so razmere naše dežele dobro znane in slovenskega jezika zmožen kakor malokdo, on mora za okrajnega glavarja „vandrati“ v neznano mu Dalmacijo! Oj precartana nova êra!

— (*Eden in dvajseta predstava dram. društva*) v deželnem gledališči bo v soboto 2. marca. Predstavljala se bode prvikrat historična resna igra v 3 dejanjih „Edvard na Škotskem“, poslovenil J. Bavdek. Ker je letos velika noč jako zgodaj in ni gotovo, če bodo meseca aprila po veliki noči še slovenske predstave, se je nadjati, da bodo predstave meseca marca vsaj še dobro obiskane.

— (*Dramatično društvo*) sme Raimundovega „Zapravljivca“, kterega je J. Ogrinec dobro prestavil, svojim najboljim predstavam prištevati. Mi smo mu zato hvaležni, kajti Raimundovi igrokazi niso jalove burke, ampak so biseri dramatični, ki razveseljujejo človeka, mu srce žlahnijo in misliti dadó. Glavne naloge so imeli gospodje Schmidt, Grasselli, Nolli, P. Kajzel, gospá Odijeva in gospodičina Podkrajšekova. Gosp. Grasselli je bil „Volk“, da boljega še nismo videli, in mi smo že marsikterega „Wolfa“ videli v dunajskih gledišči; gosp. Nolli se tudi more meriti z vsacim „Azurom“; „beračevo“ pesem je pel izvrstno; gosp. Kajzel je bil tisti dobrovoljni zvesti služabnik, kakoršnega si je Raimund mislil; da ni pevec, tega ni on kriv; vsaj tudi Raimund ni bil; gospá Odijeva je bila izvrstna „Roza“; v sceni, ko se grozí nad sprejemom svojega nekdanjega gospoda v hišo, bila je klasična; ljubeznjiviše „Keristane“ kakor je bila gospodičina Podkrajšekova, si pač želeti ne moremo. Gosp. Schmidt je dobro delal „Zapravljivca“, prvo in težko rolo te igre; še veči efekt pa bi bil dosegel, ako bi ne bil sploh tako hitro in mnogokrat prejokljivo govoril in sem ter tje bolje povdarjal to in uno. Ker tudi manjše role so se dostojno vršile, dobila je igra veliko pohvalo obilo zbranega občinstva.

— (*Čitalnica*) napravi v nedeljo 3. dne t. m. „besedo“, ki se začne zvečer ob pol osmih. Dotični odsek si je prizadjal, program tako mikavno sestaviti, da se moremo nadjati jako veselega večera; orhester vojaški bo godel zanimive predmete.

— (*Vabilo udom katoliške družbe na Kranjskem.*) V nedeljo 10. sušca ob 6. zvečer bode v sobah katoliške in katoliško-politiške družbe v Ljubljani večerno vedrilo s tombolo ter z zbirko „za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem. Odbor zatega del upa, da se bodo častiti družniki s svojimi družinami obilo vdeležili te milodarne veselice; ob enem pa tudi prosi tiste dobrotnike, ki bi morebiti blagovolili kake dobitke za tombolo v ta namen darovati, da bi se dobilo več čistega zneska, naj bi take reči poslali predsedniku katoliškega društva.

2. imenik darovateljev za stradajoče na Notranjskem in Dolenskem.

Gospá Franciška Šupevec 20 gld., gospodje: Ivan Junkar, civilni inženir na Reki 10 gld., Janez Parapat v Podbrezji 1 gld., Drag. Ravnikar v Gradcu 5 gld., Janez Orešek, c. k. gimn. profesor 10 gld., Anton Hočevar, kaplan v Dobrnči pri Trebnem 5 gld. in 2 mernika ajde, Janez Böheim, kaplan v Laškem trgu 1 gld., Anton Žuža, dekan v Laškem trgu 5 gld., Miha Šumar, kaplan 1 gld., Andrej Elsbaher, trgovec 1 gld., M. Petrič, učitelj v Planini 1 gld., prof. Kandrnal 5 gld., Kuralt 1 gld., Jože Kušar v Ljubljani 6 mernikov fižola, F. P. iz Remške fare pri Gorici 1 gld., M. V. iz Remške fare pri Gorici 1 gold., France Hrašovec, c. kr. okrajni sodnik v Sovodnjah 5 gld., Valentin Krisper v Ljubljani 25 gld., dr. J. Strbenc 5 gld., Gustav Köstl, fajmošter v Ljubljani 10 gld., dr. Pogačar, stolni prošt v Ljubljani 10 gld., France Vidic, kaplan v Kanali 1 gld. 50 kr., baron Anton Zois 200 gld., dr. Valenta 10 gld., skupaj 332 gld. 50 kr., in z vštetimi 165 gold. 1. imenika skupaj 497 gld. 50 kr.

V Ljubljani 27. sveč. 1872.

Dr. Jan. Bleiweis, bivši predsednik.
Ivan Vilhar, denarničar. Dr. J. Vošnjak, tajnik.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Dopisnik iz Zagreba v 20. listu „Slov. Nar.“ zagovarja svojo zaupnico dr. R. Razlagu poslano in vleče celo armado izmišljenih razlogov na dan, izmaknivši se pa temu, da dr. Razlagu je došla zaupnica zagrebška potem, ko je v deželnem zboru zagovarjal službene pravice nemških zdravnikov, prav za prav le dr. Keesbacherja, to je onega dr. K., na kterem „Slov. Nar.“ prejšnji čas ne dobre dlake ni pustil! Od kod zdajci druga sapa? Dozdeva se nam pa, da zajec tičí še za drugim grmom; vsaj dr. K. ni spak „kranjskega domačinstva“. Če pa ste to zaupnico stavili zato, ker pravite, da „ste videli, da se v Ljubljani proti dr. R. skrito in očito ruje in intriguje“, pozivljamo vas očitno, povejte: kdo je rul? in imenujte intrige! — „Slov. Nar.“ na-se obrača, kar so „Novice“ o „Mladoslovencih“ rekle, ko so poročale o izidu volitev za Matičin odbor. Kako neki to, vsaj ga niso imele v mislih? Ali se čuti zadetega? Da so oni, ki so stavili kandidate, merili na to, da iz odbora spravijo duhovne, to kažejo volilni listi in „Narod“ sam to obstojí, čeravno pravi, da je g. Šolar skoro enoglasno voljen; kje so pa oni štirje duhovni, ki so vsled pravil imeli izstopiti, 1867. leta voljeni? Vrh tega pa imamo pisma v rokah, ki nam naznanjajo parolo, ki se je dajala pred volitvijo. Da niso bili nasvetovani kandidatje v „Narodu“, to je pač istina; al kdo more reči, da niso bili po druzih potih za kandidate stavljeni? Vsaj tudi „Tagblatt“ ne stavi pri volitvah deželnih poslancev svojih kandidatov — že vé, zakaj ne — njegovi privrženci pa delajo na vse kriplje za „svojbino“. Če „Narodu“ ni znano, povemo mu mi, da so pisma švigala s podpisom: „kranjski in štajarski rodoljubi napredne stranke“. Sapa, če je iste dni bila, vsaj menda vendar ni volil-

cem na uho šepetala ali roke vodila, da so skoro ista imena zapisali na priliko: v Zagrebu in v Gorici, komenski in videmski dekaniji, v Begunjah in Celji, v Reki in Ptuju, v Proseku in Ormužu, Laškem in slovenski Bistrici. Le nikar zvijač, kjer je stvar jasna! —

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Potihnil je nekoliko preširni krič ustavovercev o zmagi s zasilno volilno postavo, federalistični časniki pa pretresajo propad naše stranke, ki je edina sama kriva, da so zmôgli ustavoverci. Krivda je dvojna: izdajstvo Dalmatincev in Primorcev je ena, — druga pa ta, da dveh grofov Avernas-ov, dveh Tirolcev, Deiserja iz gornje Avstrije, dr. Rydzovskega Poljaka, in dr. Zarnika v zboru ni bilo. Ako bi bili vsi na svojem mestu, ki so mandat poslanstva prevzeli, ne bi bili zmogli ustavoverci, ki so zmagali le — z dvema glasovoma! Tako se je z dejanjem grešilo in z opuščenjem. Če dela vsak za-se politiko in ni parlamentarne discipline, prav je, da nas ustavoverci tepó. — V pondeljek pride menda gališka resulocija na vrsto; to bode drugi „veliki prizor" državozborne komedije. Še danes se ne vé, kako da izpade. — Na Hrvaškem silovito dela magjaronska sila za volitve deželnega zbora.

Poslano.

Odprto pismo sl. krajnemu šolskemu svetu v Kamnigorici na Gorenskem.

Podpisani stariši šolo Kamnogoriško obiskajočih otrók sl. šolski svèt ponižno poprašamo, od kodi to, da že skozo 14 dni — reci štirnajst dni — šola ni kurjena? Ali morebiti prečastiti naš gospod učitelj gorkote ne potrebuje? Mogoče, ker po navadi zgodaj domú hodi, taki gospodje pa zjutraj gorkote ne prenašajo. Ker pa šola je tudi za nas, zato stariši ubogih rev lepo prosimo, da se jih ktera dobra duša usmili ter jih reši mrzlote; če ne, bodemo res primorani, vsakemu otroku en polen za kurjavo na hrbet privezati, da ga v šolo ponese.

2. svečana 1872.

Mnogi stariši šolo obiskajočih otrók iz Kamnegorice in Lipence.

Poslano. *)

Ker je g. Rapoc pravnik, smem kratek biti, kolikor se dá. Telegram: „jutri novoveško razpravo v Celji brzopisati, stroški se povrnejo. Rapoc" sem prejel $^{2}/_{1}$. zvečer ob $4^{1}/_{2}$ uri in ob $8^{1}/_{2}$ uri isti večer sem že moral odpeljati se, voziti se celo noč in zjutraj ob $4^{1}/_{2}$ uri sem jedva dobil stanovanje v 3. krčmi, ker je obtoženih in svedokov okoli 50 že tam bilo. Vedel sem, da je g. Rapoc solastnik „národne tiskarnice" in „Slov. Nar." in sem tedaj ustregel želji njegovi nenadjaje se, da bode tudi on v Celji „kot poškodovan in priča". Prva dva dni sem stenografiral po 11 ur, tretji dan pa 3 ure, ali s tem še g. Rapocu ni bilo pomagano, moral sem stenogram tudi prestavljati, ker je tem bolj zamudno, ker se je nemški in slovenski obravnavalo, da je imel kaj tiskati, in podvizal sem se v tem delu tako, da še niti svojih domačih iz Celja nisem obiskat šel, ko sta bila 6. in 7. januarija praznika, kar sem se bil nakanil storiti. Ali ker „Slovenija" dozdaj še nima svojih stalno plačanih stenografov, imajo ti navadno še kak drug glavni posel, ki jih živí in jim je brzopisje le postranski pripomoček. Iz tega sledí, da sem moral stenogram prestavljati v svojih prostih ponočnih urah in z ozirom na to sem poslal dne 16. januarija s pismi vred proti povzetji 55 gold. g. Rapocu sledeči račun: a) potnih in drugih gotovih stroškov 15 gld. 31 kr., b) stenografovanje 3 dni 25 gold., c) prepisovanje poročila 14 gold. 69 kr., skupaj 55 gold.; ob enem pa g. glavnemu vredniku to naznanil po listnici. $^{18}/_{1}$. berem v „Slov. Nar." že tiskano $^{16}/_{1}$. odposlano poročilo in pošljem tedaj $^{19}/_{1}$. na pošto v Brežicah, naj mi izplača povzetih 55 gold. Naš poštni opravnik zarenči, da še nič prišlo ni. Ko pa pravim, da je že tiskano in da mora tudi denar tù biti, vendar bolje pogleda in naznani mi, da je povzetnega lista s pismi vred odposlati pozabil in da bode to še isti dan popravil. Čudno se mi je vendar zdelo, kako je mogla Mariborska pošta pisma izročiti brez plačila povzetja! Ali ne bode vsak misleči človek sklepal, da je g. Rapoc s tem, da je pisma „proti povzetji 55 gld." oddana in priloženi račun prevzel ter poročilo dal tiskati, moj račun popolnoma odobril? Sicer ni imel pravice mojo lastnino tiskati! — Dne $^{25}/_{1}$. dobim manuskript že tiskanega poročila sicer v mojem zavoju, pa z drugimi tujimi pečati — ki kažejo, da se je pismo otvorilo — in povzetni pozneje odposlani vozni list z Rapočevo roko pisanimi besedami: „wird gegen Nachnahme nicht angenommen" nazaj! Kaj neki poreče poštenjak takemu ravnanju?? — Ker pa se naša pošta sploh slabo opravlja in je tudi v tem primerljeji grešila, sem njo prejel za povzetje, g. Rapoca pa pustil, dokler ne bode pošta iskala pri njemu povračila.

Laž je, da je g. Rapoc za mene že vplačal bil 25 gold. na račun moje delnice „narodne tiskarne" tačas, ko sem proti povzetji poslal pisma; kajti na mojo dotično prošnjo mi je $^{14}/_{1}$. odgovoril, „če je Ti mogoče, nimam nič zoper to, ako Ti Tvoj oddelek na akcijo pošlješ, ker je sitno račune kumulirati in ker bom moral Tvojo plačo in odškodnino še nabirati". Isti dan sem poslal g. Grassellija v Ljubljano svoj delež iz svojega žepa! Še le $^{27}/_{1}$. mi je naznanil, da je za me vplačal tudi on 25 gld., na kar mu povem, da naj jih nazaj vzame. Da pa g. Rapoc v tej stvari rodoljubja išče, je ravno tako neumno, kakor da bi narodnjak, ki od druzega narodnjaka par volov kupuje, tirjal, naj mu jih za polovico ceneje pustí zato, ker je — narodnjak! — $^{14}/_{2}$. mi pošlje g. Rapoc 25 gld. na poštni nakaznici, ktere pa sem mu nazaj poslal z ozirom na to, ka „upnik ni dolžen plačila kakega dolga na dele ali na odbitek jemati". Ker še tedaj do zdaj nič nimam niti od g. Rapoca niti od c. kr. pošte, opominjam še prvega zadnjič na §. 1412. obč. drž. zak. rekoč: „Dolžnost se deva ob veljavo sosebno s plačilom, to je, kedar se opravi, kar je kdo opraviti dolžen". Ali g. Rapoc še ne vidite, da ste umazani?

V Brežicah 25. febr. 1872. Ivan Tanšek.

*) Po teh pojasnilih je končana ta obravnava v našem listu. Vred.

Žitna cena

v Ljubljani 21. februarija 1872.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 6 fl. 40. — banaške 7 fl. 30. — turšice 4 fl. 60. — soršice 5 fl. 60. — rži 3 fl. 20. — ječmena 3 fl. 60. — prosa 3 fl. 40. — ajde 3 fl. 80. — ovsa 2 fl. 20. — Krompir 2 fl. 30.

Kursi na Dunaji 27. februarija.

5% metaliki 63 fl. 80 kr.	Ažijo srebra 111 fl. — kr.
Narodno posojilo 72 fl. 40 kr.	Napoleondori 8 fl. 96 kr.

Loterijne srečke:

v Gradcu	24. febr. 1872:	24.	79.	85.	67.	46.
na Dunaji		6.	79.	40.	47.	37.

Prihodnje srečkanje v Gradcu in na Dunaji 9. marcija.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.